

Leto XXVI.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1910.

VSEBINA.

1. <i>Dr. M. D.</i> : Nacijonalne matrike	353
2. <i>Dr. E. Volčič</i> : Neki slovenski pravniški izrazi. (Konec.) .	359
3. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906. (Konec.) XXIV. Raznovrstno	366
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Nadomestna vročba v zmislu §-a 103 c. pr. r. je tudi pri pogojnih plačilnih poveljih izključena. Pri obvezi zastran stroškov ne gre za krivdo, ampak glasom temeljne določbe §-a 41 c. pr. r. samo za to, kdo je stroške povzročil	371
b) Registersko sodišče je tudi ob obstoju revizijskega zakona z dne 10. junija 1903 št. 133 drž. zak. upra- vičeno pri vpisih v združni register pretresati vpra- šanje o materijalnopravni zakonitosti sklepov, ki naj so podlaga zahtevanih vpisov	373
c) More li finančna prokuratura za dedujočo cerkev zahtevati iz zapuščinskega premoženja predujem za stroške?	374
Kazensko pravo.	
Kedaj opravlja zaprisežen cestar svojo službo (§ 81 k. z.)?	376
5. Izpred upravnega sodišča.	
Obrtna pravica vdove in nedoletnih potomcev obrt- nikovih, ki imajo pravico do dedščine v zmislu §-a 56, odstavek 4 obrtnega reda	381
6. Razne vesti	383

Slovenski Pravnik.

Leto XXVI. V Ljubljani, 15. decembra 1910. Štev. 12.

Nacionalne matrike.

Poroča dr. M. D.

Ideja narodnosti pronicuje iz tal srednjega stanu s sigurnostjo kapilarnega zakona v najvišje kroge, zajedla pa se je tudi že v organizirani proletarjat in mu dela skrbi, o katerih se svoj čas propovednikom internacionalizma niti sanjalo ni. Problem narodnosti je danes najaktualnejši v politiki. Na vseh koncih in krajih širne naše države omagujejo parlamentarno zasnovana zastopstva pod težo nerešenega problema. Iščejo se pota, kako priti iz mukotrpane zagate; vstali so že razni — lečniki, pa zdravila še niso našli. Visoko nad vse nasvete poklicanih in nepoklicanih političnih lečnikov povspel se je inauguracijski govor dunajskega vseučiliškega rektorja Bernatzika. Podal nam je veleznamenito izpoved temeljitega učenjaka in učitelja državnih ved, kako si misli nadaljnji razvoj narodnostnega prava, da pridemo prejkoprej v okom narodnostnim preprirom. Njegova izvajanja so pač resen in važen poizkus, vprašanju priti do dna; zato pač ni odveč, ako pretehtamo vsebino njegovega govora, kakor ga čitamo danes v avtentičnem besedilu¹⁾, osobito ker je dnevno časopisje — pa ne slovensko, to je molčalo! — Bernatzikove misli barvalo in prikrojevalo, kakor jih je baš rabilo. H koncu pa si zastavimo vprašanje, mari se smemo nadejati, da nas Bernatzikova pota povedejo do — toli zaželjenega narodnostnega miru? —

Bernatzik smatra člen 19. drž. osnov. zakona le za nekako obljudo, ki jej treba še natančnejših izvedbenih zakonov. S tem se postavlja v nasprotje z judikaturu vrhovnega in upravnega sodišča, ki konsekventno vidita v členu 19. resnični izvor individualnih pravic posameznega državljana napram državi. Ali bistvo narodnostnega problema sploh ne tiči v jezikovnih pravicah

¹⁾ Dr. Edmund Bernatzik: Über nationale Matriken. Inaugurationsrede. Wien, Manz 1910. 52 strani. Cena 1 K.

posameznika, smoter narodnostnih bojev gre za tem, da postanejo narodi (nacije) sami sestavni del države, — nacije težé za narodnostno samoupravo (avtonomijo).

Toda, kaj je dandanes nacija? — V tistih časih, ko so se porajali »državni osnovni zakoni«, prevladovalo je mnenje, da se more narodnost dognati le po poizvedbah krvnega sorodstva, potomskih vezi. Dandanes o tem ni več govora; krvne vezi ne iščemo, njeno vlogo so prevzeli razni — surogati, nalik materinskemu ali občevalnemu ali rodbinskemu jeziku i. t. d. — Avstrija se je odločila za občevalni jezik, pri tem pa mu tudi nadela nekatere znake — rodbinskega jezika, na pr. ko zahteva navedbo občevalnega jezika tudi pri dojenčkih ali mutcih. Pa še druge nedoslednosti dobe se pri našem ljudskem štetju. Predvsem je nelogično, priznati vsakemu državljanu le po — en občevalni jezik; saj je čisto lahko mogoče in je v drugih državah (Belgija, Švica) tudi dopuščeno, da se napóve po dva, tudi tri občevalne jezike. Poleg tega pa je naše ljudsko štetje dva narodna jezika kar kratko malo odpravilo: Ladinci in Židje svojega lastnega jezika sploh ne morejo navesti za občevalni jezik.

Pri ljudskem štetju se torej niti najmanje ne poizveduje po — narodnosti in vendar se priznava podatkom ljudskega štetja z ustvaritvijo fikcije jedinega občevalnega jezika — pomen in naloga narodnostnih matic. Na podlagi teh podatkov se namreč upravnim potom dekretuje — v deželi navadne jezike in po njih uradni jezik. V Galiciji si določa po zakonu iz l. 1907. občinski odbor svoj uradni jezik, na Moravskem je pa rabiti po zakonu iz l. 1905. tudi manjšinski jezik za uradni jezik, ako znaša manjšina vsaj 20 % prebivalstva. Bernatzik še posebej poudarja, kako pogrešeno je to načelo. V manjših občinah je morebiti že majhno število duš petina prebivalstva, v zelo velikih občinah pa znaša manjšina morebiti tisoče in tisoče duš, ali ker jih ni baš 20 %, nimajo nikakih jezikovnih pravic! Celo pogrešeno pa je, da se niti ne dela razločka, ali prebiva manjšina v občini stalno ali ne. — Najbolj potrebna pa bi bila določitev, kaj naj narodnost pomeni tam, kjer veljajo naravnost zakonska določila, da more prosilec le tedaj gotove vrste službe doseči, ako je pripadnik gotove narodnosti (tako na pr. na Češkem, Moravskem

in Tirolskem, osobito glede šolskih svetov) ali pa, kjer so že narodni volilni katastri (na Moravskem in v Bukovini).

Vsi pojavi narodnostnega gibanja, izvaja Bernatzik, črpajo svojo moč iz enega velikega načela, da namreč vsaka narodnost zahteva, naj jo vlada, sodi in upravlja pripadnik lastne narodnosti. Čim postane narodnostni čut občutljivejši, ne zadovoljuje se več s tem, da uradnik ali sodnik narodni jezik razume, marveč zahteva se notranjega, političnega sporazuma, inace poraja se — nezaupanje.

Stroga izvedba tega velikega načela se zdi Bernatziku nemožna; že zahteva, da naj bodo sodniki iste narodnosti, posegla bi globoko v obstoječi red. Historično-politične meje bi se premaknile, deželni zbori izgubili bi kolikor toliko zakonito zajamčenega vpliva! Toda — navzlic temu je resnica, da postaja načelo narodne avtonomije čedalje silnejše in zmagovitejše. Na kaki podlagi bi se moglo primerno uveljaviti?

V to svrhu treba predvsem — nacionalnih matrik, potem pa ključa za presojo, kdaj je smatrati ozemlje za narodnostno-enotno, kdaj za mešovito.

Bernatzik razpravlja o tistih političnih pojavih v Avstriji, katere moramo že danes smatrati za početke nacionalne avtonomije. Osobito se peča z nacionalnim katastrom na Moravskem, ustanovljenim po zakonu od 27. novembra 1905. Seveda raz svoje stališče ne odobruje načina, kako se tam ta kataster sestavlja. Za vpis v kataster namreč ni merodajna samo izjava stranke, ampak uvedeno je povrh nekako upravno poslovanje, da, v zadnji inštanci more celo državno sodišče razsojevati, kateri narodnosti naj se posameznik pripiše. (To velja osobito pri šikanoznih vpisih v nepravilni kataster!) Slično je s katastrom v Bukovini, le da pridejo tam ne samo dva, ampak kar štirje katastri v poštev!

Vsi ti poizkusi ločitve ljudstva po narodnosti so nedostatni! Vprašanje, kako ustanoviti nacionalne matrike, reši Bernatzik naslednje:

V formalnem oziru nam treba državnega zakona, ki bi obsegal vse osnovne poteze; podrobnosti izvedbe prepuste se naj deželnim zborom. Pojem narodnosti treba pa na dve strani natančno označiti. Najprej v objektivnem oziru: katere

narodnosti so v čl. 19. obsežene? Narodnost priznaj se le tistim plemenom, ki imajo že gotovo mero prosvete in književnosti in baš vsled tega že izobražen jezik. Zakonodajalec naj preizkusi, katerim plemenom v Avstriji gre pripisovati te znake narodnosti in na to naj narodnosti — našteje!

V subjektivnem oziru treba pojmiti, da narodnost ni ničesar nespremenljivega, kakor se je nekdaj mislilo. Dandanes pomeni narodnost sočustvovanje z narodom, istovetbo samega sebe z zgodovino, sedanostjo in bodočnostjo naroda, z njegovo prosveto. Taka narodnost je odvisna od mišljenja posameznika, taka narodnost — prenaša asimilacijo. V tem zmislu pa se da narodnost dognati enostavno potom — proste napovedbe. Seveda bi trebalo v Avstriji pravice proste napovedbe narodnosti še ščititi. Vplivanje od strani tretjih oseb spadalo bi pred kazenskega sodnika. Ali tudi za pristnost napovedbe izpovedujočega samega moralo se bo skrbeti, to tudi radi tega, ker se lahko kdo prizna pripadnikom ne svoje, ampak nasprotno narodnosti, baš tej na kljub. Takih kautel pa Bernatzik ne vidi v zakonitih določilih, iz katerih znakov da je moči izvajati gotovo narodnost, niti ne v kakem popravkarskem postopanju, kakor je uvedeno pri sestavi narodnih katastrov moravskih ali bukovinskih. Bernatzik smatra za pravilno, pa tudi zadostno kautelo že to, da se narodnost napove kar brez ozira na specialno svrhu (n. pr. ob volitvah), vsakih deset let o priliki — ljudskega štetja. Stvar upravnih oblastev — če treba tudi s sodelovanjem višjih inštanc — bi bila, da sestavijo — narodnostne matice, da jih vzdržujejo v razvidnosti, prav kakor javne knjige. Kajpada pojde potem pojem občevalnega jezika — v zaslužen pokoj; namesto le-tega naj se povprašuje po jezikih, katere posameznik govori. --

Da postane napovedba narodnosti pristen izraz proste volje posameznika, vpraševati bi bilo le samoupravne osebe, seveda brez ozira na spol. Pri otrocih odločata naj sporazumno roditelja: ako se sporazuma ne da doseči, pripadejo naj sinovi očetovi, hčere materini narodnosti. Pravne osebe in društva ne morejo imeti — narodnosti. Ako pa pride do tega, da se pravne osebe in društva pritegne k prispevanju za nacionalne institucije, onda bi moralo obveljati teritorialno načelo. — K več narodnostim

se seveda ne sme nihče priznati; ako jih napove navzlic temu več, velja za pravo tista, ki jo imenuje najprvo. Ako se pa ne bi hotel priznati k nobeni narodnosti, onda se naj smatra, da pripada k narodnosti večine prebivalcev istega kraja.

To so torej glavne misli Bernatzikovega inauguracijskega govora. —

Glede tehnične plati njegovih nasvetov — le nekaj pomislekov, ki naj pokažejo, da se da v tem oziru zastopati tudi drugo mnenje.

Zakaj naj se prizna pravica napovedbe narodnosti še le — samoupravnim državljanom? Mari tist državljan, ki si služi sam kruh, ki se zanj starši že leta in leta več ne brigajo, ki ima morebiti že sam rodbino, ni sposoben, da si določi sam svojo narodnost, ker — še ni 24. leta izpolnil? Mislim, da bi bilo treba priznati pravico samostojne napovedbe narodnosti že mnogo preje, najpozneje takrat, ko se postavi formalno še nedoletni državljan gospodarski na lastne noge.

Tudi misel, da se juridične osebe in društva ne morejo povpraševati po narodnosti, ni baš srečna. Društva so čestokrat najizrazitejša torišča narodnosti. Kakor hitro se narodnost ne smatra za vez krvnega sorodstva, ampak za pojav enotnega čustvovanja za usodo naroda, onda pač ni razloga, odrekat i društvom narodni značaj. Napravi naj se poseben kataster vsaj za tista, ki plačujejo davke in volijo, n. pr. v občinske ali okrajne zastope.

Najmanj priporočljiv pa se mi zdi nasvet, da naj ima vsakdor pravico se odreči napovedbi narodnosti in da naj se ga v tem slučaju prišteje narodnostni večini. Imamo ponekodi pač prav znatno število socialnih demokratov; prav lahko se pripeti da se dobi v enem kraju ogromna večina takih oseb, ki ne priznavajo nikake narodnosti. Mari naj se ti vprežejo v jarem one »večine«, ki je sicer svojo narodnost napovedala, pa tvori sorazmerno le čisto majhen del vsega prebivalstva in se razlikuje od manjšine le za par duš?

Ako pa bi se morda hotelo priti takim neprilikam v okom s tem, da bi se ustvarilo kolikor moči velika okrožja za nacionalne matrike, onda pridemo po ovinkih spet nazaj do zloglasne — »volilne geometrije«!

Pa vsi ti pomisleki niso odločilne važnosti; tudi če se izvrši uredba drugače, kakor je Bernatzik predlagal, ideja ostane ista in glavna stvar pri tem — zahteva, da naj se ustanove nacionalne matrike za celo Avstrijo ob enem z enotnim državnim zakonom. Ta zahteva, mislim, je težišče Bernatzikove ideje.

Glede pojmovanja o narodnosti ni Bernatzikovim nazorom ničesar prigovarjati. Tako klasificiranje avstrijskih narodov, kakor si ga je dovolil Gumpowicz (*Das oesterreichische Staatsrecht*, Wien 1891, str. 71.), po kojem bi bile v Avstriji le štiri »narodnosti«, dandanes v resnih krogih pač ne bi moglo priti na razgovor.

Kar se pa naposled tiče ideje nacionalnih matrik kakor takih in njenega pomena za nadaljni razvoj narodnostne politike, velja po mojem mnenju pač to-le: Bržčas bi napovedba narodnosti ob vsakokratnem ljudskem štetju vplivala narodnostno-vzgojevalno na širše mase ljudstva. Obstoj matrik, osobito ako postanejo res javne knjige, utegnil bi narodnostni vzduh do dobra prevejati. Omahljivci morali bi se odločiti in jasno povedati, kaj so; narodno veterinjaštvo bi mnogo izgubilo, iskrenost narodnega čuta baš toliko pridobila. Ali — to se mi pa zdi tudi vse! Preko — recimo — profilaktičnega pomena narodnostnih matrik pač ne pridemo. Bernatzik ustvarja formo, v kateri naj se narodnostna ideja razvija; kaj pa bodi njena vsebina, materija, o tem se je izrazil le — mimogrede. Na eni strani zanika možnost izvedbe gori označenega »velikega načela«, na drugi strani — v pozitivnem oziru — pa le omenja, da naj bi bil predpogoj, oziroma podlaga vsem nacionalnim pravicam in dolžnostim — vpis v nacionalni matriki. Toda tiste nacionalne pravice, ki veljajo že dandanes za take, mogo se nedvomno izvrševati — tudi brez obstoja matic!

Dokler se ne najde resnično izvedljiva formula, ki narodnostnim maticam vdihne življenjsko, vsem narodom prikladno vsebino, ki jim da ogrodje, meso in kri, toliko časa ostane tudi Bernatzikov državnopравни lek zgolj profilaktičnega pomena. — Tiste zdravilne moči, ki bi naše nezdrave narodnostne razmere korenito spreobrnila in jih spravila na tir medsebojne tekme narodov v znamenju miru in sprave, od nacionalnih matrik samih, žal, pričakovati ne moremo.

Neki slovenski pravniški izrazi.

Piše dr. E. Volčič.

(Konec.)

10. Ehegatte. — Slovenski rod je besede zakon, zakonit, ki so pomenjale prvotno »postava, postavni«, kakor pri drugih Slovanih, obdržal le še za »sveti zakon«, die Ehe. Izraz brak, bračni, ki je bil v stari slovenščini, se je vsled cerkvenega vpliva obdržal le še v Rusih in Srbih. Hrvati so si sicer tudi osvojili rečena dva izraza, toda v njih terminologijah stojita na prvem mestu ženidba, ženidbeni, ki se rabita pretežno tudi v njih zakonikih. V starejših hrvatskih prevodih se je rabil v rečenem pomenu tudi pridevnik zakonski, toda možnost zamenjave med pomenoma ehelich in gesetzlich je povzročila, da se rečeni izraz rabi le še v zadnjem pomenu.

Tudi v slovenščini bi trebalo ukreniti, da se raba zakonski v pomenu ehelich vsaj omeji. Dokler smo rabili spake postava in postavni za Gesetz in gesetzlich, sta imela zakon in zakonski zgolj opisani ožji pomen, sedaj pa, ko niso udomačene samo izpeljanke zakonik, zakonski list, zakonodavec itd., ampak sta tudi zakon in zakonski prišla zopet do starega prvotnega pomena, je doba, da se vsaj zakon in njegovi zloženci ne rabijo več v drugotnem pomenu, ako tega ni treba. Narod sam ni rabil pridevnika zakonski v vseh zvezah za Ehe — ali ga vsaj ne rabi več. Tako se ne govori zakonska, temveč ženitna, prav ženitvena pogodba, ravno tako ženitvena dovolitev, ženitveni oklic in ženitvena zglasnica. Tako bi bilo lahko še v drugih zvezah, ne da bi se zgrešal pravi pomen.

Za pojem Ehegatte, t. j. kolektivno za moža in ženo, bi se prav lahko rabil soprog, ki ni le obče slovanski, ampak tudi pri nas popolno udomačen ter se po vzgledih, navedenih pri prejšnjih besedah, da rabiti za moškega in žensko. Če se pa hoče vsekako poseben kolektiven izraz, bodi: ženitveni drug in če se ne morete ločiti od dosedanjega nazivanja pa zakonski drug. Iz prej navedenega razloga ni priporočati zgolj zakonski,

pa tudi ne zakonec, ki sploh ni bil nikoli v navadi in ga pozna le stari Murko v svojem slovarju.

Ehegatte (mož) je seve soprog, Ehegattin soproga, ne zakonska žena, die Ehegatten soprogi. Nihče ne more trditi, da je soprog sedaj med narodom znan manj kakor skovanka zakonski drug. Že Levstik je čutil neprilичnost tedanjih izrazov in je n. pr. v zakonu od 25. julija 1871, d. z. 76, Ehegatten slovenil: poročeni mož in njegova žena. V novi jurisd. normi (§ 50) ima hrvatski prevod, ki ima sicer supruzi, »vjenčani drugovi«, maloruski pa supruzi.

Umljivo pa je, da ni samo nobene škode, ako se o prilikah, ko ni možen nikak dvom, ne rabijo strogi prevodi nemških izrazov, temuč da je razumevanju zakonika, ki bodi obče pristopen in lahko umljiv, le v prilog, ako se tedaj postavijo splošno umljive besede, samo, da dajejo pravo misel zakona.

Tako je popolno umestno, da stoji n. pr. v hrvatskem prevodu pri §-u 68: — — ma jedna samo od njih radila o glavi drugu, ne pa morda o glavi ženidbenemu drugu. Enako govori hrv. prevoda § 89: prava i obveze muža i žene, nedvomno poljudneje in ne slabeje kakor slovenski: Pravice in dolžnosti zakonskih. — Ponavljam torej, da treba skoro ukreniti, bi li ne kazalo izraza zakon in zakonski vsaj v mnogih zloženkah za omenjeni ožji pojem nadomestiti z ženitev ali ženitba in ženitven, pustiti pa jima zopet širši pojem, ki sta ga imela s prvine.

Pridevnik zakonski rabimo posebno v pomenu gesetzlich, n. pr. zakonske točke — točke zakona, kajti zakonit je bolj gesetzmässig.

11. Erbserklärung. Kavčnik ima v priobčilu, že večkrat pozvanem — oglasitev za dediča, kar sem sprejel tudi v VI. zv. zbirke. Ta izraz popolnoma ustreza svojemu pomenu, ker dedič nima tu podati kakega posebno formuliranega izrecila, temuč se ima zglasiti, oglasiti, ali prijaviti pismeno oziroma ustno, da dedščino sprejme z gotovimi pogoji. Hrvatski prevod v zap. patentu ima torej tudi prijava, prijaviti.

Nasprotno pa je letzte Willenserklärung pravi izrek, oziroma izrecilo poslednje volje.

V tem zmislu se glasi tudi Cigaletov prevod občnega državljskega zakonika v §-ih 799, 801, 806, oziroma 552 in nasl., dočim ima hrvatski prevod za oba pojma očitovati, očitovanje, italijanski, pa tudi za oba pojma, dichiarare, dichiarazione.

12. Erlöschung je v starem prevodu obč. državljskega in kazenskega zakonika ugasnenje, kar pa ni pravilno, ampak more za pomen aufhören biti le prestanek, kakor je tudi v hrvatskem in ruskem jeziku. Slično je v italijanščini: cessazione.

13. Erinnerung je lahko opomba ali opomnja in opazka, lahko pa tudi kaj drugega. V §-u 70 je bolje prvo, v §-u 784 bolje drugo, v §-u 122 pa ni dobro nobeno. V tem §-u pomenja obvestitev ali opozoritev in še bolje je, da se prevede z dotičnim glagolom, kakor je to v hrvatskem prevodu. Slično ima ital. prevod v 1. primeru avvertimento, v 2 osservazioni in v 3. notizia.

14. Fremd, Fremder, je pač tuj, tujec, toda v pomenu Ausländer je inostranec, inozemec, česar pa stari prevod ne razločuje (§-a 31, 33).

15. Haften für — je jamčiti posebno v zmislu garantirati, sicer tudi odgovoren biti in odgovarjati, kar je prevedeno čisto prav v §-u 264 starega prevoda.

16. Kundmachung je razglas, razglašenje, razglasilo, kakor bolj ustreza zmislu, dostikrat pa je najboljša dotična oblika glagolova, kakor je n. pr. v §-u 3 hrv. prevoda: odma kako je oglašen.

17. Landesstelle je vsekako deželno oblastvo; gosposka se je mogla imenovati le ob času robote in desetine.

18. Mittel, Rechtsmittel je skoro bolje pomoč, pravni pomoček, kakor pa sicer kratko prevedeno sredstvo. Hrvati imajo sicer tudi pr. sredstvo, toda na prvem mestu: pomoč, lijek. — Mittelbar, unmittelbar je pač najkrajše posredno in neposredno.

19. Kako naj se sloveni Scheidung der Ehe, je pisal svoj čas B. Trnovec v »Slov. Pravniku«.

Trennung der Ehe ne more biti razporoka, ker v respnici ni; doslej smo imeli razveza, Hrvati in Rusi imajo razvod, prvi tudi raspust ženitbe.

20. Trauungshandlung ni niti poročno opravilo, niti p. dejanje, temuč poroka, torej v §-u 128: zvršena poroka, kakor ima hrv. prevod: svršeno vjenčanje.

21. Unterhalt in Verpflegung treba sloveniti po tem, kakor se ima s temi pojmi umeti le prehrano ali tudi splošno oskrbo dotičnika. Oba nemška izraza imata včasih ožji, včasih širši pomen.

22. Verzeichniss je popis, spisek, zaznamek, znamenik (Levstik), seznam ni drugega kakor češki znamenik. V obč. državljanskem zakoniku je posebno v poglavju o inventarju najprimernejši izraz popis.

Navedeni izrazi nikakor niso še vsi, katerih ustanovitev je za prevod državljanskega zakonika važna, ampak ne dvomim, da urednik novega prevoda pač še spravi na razgovor vse one, o katerih treba kakih pojasnil.

Ob tej priliki omenim še par terminov, ki sicer nimajo za ta prevod posebnega pomena, pač pa za pravniško izraževanje sploh.

Izmed teh je na prvem mestu Verfahren. Prvotno se je ta izraz slovenil, kakor sem omenil zgoraj pod 1.: ravnanje, ravnava. Tako je v prevodih do Levstika, torej do krog l. 1870. V pomenu je ta izraz najbližji češkemu řízení, ki znači prvotno die Leitung, Verrichtung. Hrvatje in Srbi so imeli tisti čas že postopanje in kasneje postupak. Levstik je potem, ker se mu je ravnanje menda videlo presplošno, vzel postopek, ki ga imamo posebno v njegovem izvrstnem prevodu kazenskega pravnega reda (postopnika). Gotovo je, da postopek sloni na glagolu postopati, ki pri nas ni imel pomena handeln, vorgehen, ampak je pomenjal le čisto negativno delo, katerega vršilci se pri nas imenujejo postopači. »Doktor, ti jezični doktor, kaj postopaš ti za mano?« (Prešeren.)

Končno pa si je ta glagol tudi pri nas osvojil gorenji boljši pomen in udomačili so se s tem pomenom tudi iz njega izvedeni samostalniki. Oblika postopek morda ni navadna, dasi imamo enako glaseče se besede, morda, da celo ni pravilno izvedena, ampak udomačena je bila ter po mojem prepričanju ni bilo nikake potrebe, da se je v uradnem prevodu civilnopravnih

zakonov mesto nje ustavilo povsodi široko postopanje, ko je v hrvaškem prevodu skozi le postopak. Toda v državljanskem zakoniku od l. 1900 dalje stoji zopet le postopek, kateri izraz sem tudi sprejel v »nesporni postopnik« (VI. zvezek »Pravnikove zbirke), ki, kakor pravim v predgovoru, točneje izraža dovršeno skupnost (red) onih predpisov, po katerih naj se ravnamo (postopamo) v pravnih stvareh.

Italijanski prevod civilnopravnih zakonov ne prevaja nemškega Verfahren povsod enako. Kadar ima pomenjati skupnost predpisov ali pravdni red, takrat se prevaja s procedura (= processo) n. pr. v nadpisu pred §-om 1 c. pr. r.; kjer se pa opisuje kako ravnanje s temi predpisi pred sodiščem ob gotovih prilikah, takrat se prevaja s procedimento, n. pr. pri §-ih 226, 431, 517 itd. Smirićeva hrv. terminologija ima za procedura — postopak, a za procedimento — postopanje. Morda bi i mi lahko delali ta razloček, po katerem bi pač največkrat rabili izraz postopek, a postopanje le v drugotnem zmislu, kadar pomenja le bolj »Vorgehen«.

Maloruski prevod ima pri §-u 1 c. pr. r. izraz postupovanje, a sicer največkrat tujko proces. Čehi imajo za obojna pojma řízení, ki pa v navadnem življenju pomenja tudi vodstvo, ravnanje, uradovanje.

Značilno je, da dela že Babnikova terminologija nekako zgoraj opisani razloček tako, da prevaja Verfahren v najožjem zmislu (Inbegriff der Vorschriften) — postopek, ob vseh drugih prilikah (der Vorgang) pa — postopanje.

Zelo važen izraz je tudi Einrede v pomenu Einwendung. To smo slovenili z vgovarjati, vgovor, kakor ima še Babnik, a zdaj imamo že po vseh spisih in tiskovinah popolno napačni ugovarjati, ugovor. Za ta pomen imajo vsi Slovenci razun zapadnih izraz prigovarjati, prigovor, kakor Hrvati, samo, da včasih izgovarjajo pregovarjati n. pr. temu pregovarja, take pregovore ima. Ugovor pomenja po vsem rečenem slovenskem okrožju kakor tudi na Hrvatskem — dogovor, ugovoriti torej = dogovoriti, skleniti pogodbo, tedaj ravno nasprotno prigovoru ali če že ni drugače vgovoru. To se je povdarjalo že neštetokrat, a želeli bi, da končno ne brez uspeha!

Preostanejo besede in reki, katerih ni prevajati s strogo strokovnjaškega pogleda, ampak, kakor omenjeno že v početku, le splošno z jezikovnega. Gospod urednik novemu prevodu obč. državljanskega zakonika jih omenja v svojem poročilu.

Bilo bi mnogokrat proti duhu našega jezika, ako bi en in isti izraz drugega jezika prevajali vedno z isto besedo, kajti posebnosti jezikov ne tvorijo le različnost besedi, temuč tudi njih zveza, vsaka beseda se ne da rabiti v vsaki zvezi. Še bolj bi grešil proti svojstvu jezika, kdor kako frazo iz tujega jezika prevaja besedo za besedo; to bi ne bil prevod v domač jezik, temuč le isti tuji jezik, vkljenjen v naše besede. To bi bil nekak navidezen prevod z dvojnim mučenjem: tujega jezika in domačih besed; bilo bi kvarjenje jezika brez vse koristi. Kdor misli, da mora eno in isto frazo na raznih mestih izvirnika prevajati vedno z eno in isto frazo v naš jezik, je v veliki zmoti, napravlja sebi mnogo nepotrebne dela in ne škoduje morda le duhu jezika, ampak dostikrat tudi duhu in zmyslu dotičnega izvirnika. — Znano je, da je moč nemškega jezika v samostavniku, da je pa njegova slabost glagol. Že v romanskih jezikih je precej drugače, v slovanskih je pa ravno narobe.

Nemec mora rabiti celo frazo, da določeneje označi kako stanje n. pr. trajnost ali minulost, Slovan izreka tak razloček s samim glagolom istega korena v različni obliki. Nekako v sredini stoje Romani, ki imajo dobro razvit vsaj deležnik glagolov. Tako n. pr. hat die Obliegenheit die Auslagen für ... selbst zu bestreiten — ne bi bilo dobro prevedeno: ima dolžnost, opravljati (zalagati) potroške za ..., ampak bolje: je dolžan sam trošiti za ... (§ 490). Tudi n. pr. bestreitet jeder die Unterhaltungskosten für das ... ni dobro: opravlja vzdrževalne troške za to, ampak: vzdržava o svojem trošku vso ... (§ 856). Tako tudi italijanski: conserva a sue spese.

Slično n. pr. bedacht in zgedacht ni vedno prevajati na menjen, ampak tudi zapuščen, kakor je v hrvatskem, češkem, italijanskem in deloma starem slovenskem prevodu (§§ 535, 594).

Kakor smo ravnokar videli, **bestreiten** ni vselej naš zalagati, pa tudi opravljati ne. Zalagati ima poduvel, da se zalagatelju povrne ono, kar je plačal ali založil. Ta izraz je prav na mestu v §-u 40 c. pr. r., v drugih primerih pa dostikrat

ni. Lep vzgled, kako se dobro prevaja, pa ne po golih besedah izvirnika je n. pr. italijanski prevod v §-u 212 za »insofern sie aus den während der Dauer der Fruchtniessung gezogenen Nutzungen bestritten werden können; namreč: »in quanto per sodisfarsi siano bastanti frutti percetti durante l' usufrutto.

Slično je za *eingehen* (kapital) slovensko lahko dohajati in dovršno dospeti, toda dospeti pomenja tudi *erreichen*, *fällig werden*; dospela glavnica torej: ein fälliges Kapital (Babnik-Kavčnik). »Dass ein ausstehendes Kapital eingehen solle« v §-u 235 o. d. z. je torej bolje po starem prevodu: kadar se ima kaka dolžna glavnica vrniti, — kajti to hoče izvirnik povedati. Tako se izražajo tudi prevodi hrvaški, češki in italijanski.

Nemški *entgegenstehen* in im Wege stehen izražata isti pojem ter ni pravega povoda, da bi se tudi v slovenščini moralo prvo prevajati nasprotovati, drugo pa na poti biti. Vsi zgoraj omenjeni prevodi prevajajo oba navedena izraza večkrat z isto besedo umestno in brez škode za stvar. Slovenski prevod ima v §-u 844 za »sonst nichts im Wege stehen« — ako ni drugega ovirka, kar prav lahko ostane, seve z neko premembo besednih oblik; v §-u 196 bi se za isto frazo v slovenskem lahko kratko in bolje reklo: ne brani.

Hintansetzen je lahko vnemar pustiti ali zanemariti, pa se lahko prevaja tudi z drugim izrazom; ni moč, da bi se samo en izraz rabil splošno za vse primere. V §-u 19. bi se izraz zanemariti celo ne dal rabiti.

Hinweisen je lahko: v misel vzeti, pozvati, pokazati in tudi drugače. Lahko je tudi oznameniti, pa v točki VIII. razglasb. patenta bi se ta izraz ne dal rabiti. Mislim, da naj bi se mesto oznameniti rabil krepkejši izraz označiti, ki se sedaj pač uporablja bolj za pojem karakterizirati, dasi imata temeljni besedi znak in znamenje isti pomen.

Zukommen je lahko pripadati in pristojati, lahko pa se da izraziti krajše in boljše. V 20 primerih izvirnika imajo prevodi različne izraze in sicer: italijanski osmero, češki šestero, hrvaški četvero in slovenski petero. Slovenski prevod ima največkrat gre z dajavnikom, n. pr. tujcem gre (§ 33), kar je pač velik germanizem, mesto: tujci imajo, vsi drugi v starem prevodu rabljeni izrazi pa so na mestu, na pr. v ših 318, 152, 651, 708, 758 in tudi 752.

S tem sem spravlil v razgovor večino besedi in rekov, o katerih je bil g. urednik želel pojasnil; upam, da se oglasi še več svetovalcev, saj: kolikor ljudi, toliko misli. Stvar je vredna, da se premotri korenito, ker se tiče knjige, ki naj bi jo lahko umel morda ne ravno vsak, vendar pa vsak inteligenten Slovenec, dasi ni pravnik.

Prav zato pa končano delo gotovo še pregleda dober slovenski jezikoslovec, ki res dobro pozna naroden jezik, ker odločilne niso morda le kake pravilne končnice, ampak sklad besedi in stavkov.

Končno naj društveni odbor določi tudi pravopis, ali bodi zgolj Štrekljev, kakor je v IV., V. in VI. zvezku njegove zbirke ali bodi drugačen, za katero enotnost v knjigi treba seve zopet slovničarja.

Vsekakor upamo, da potrebni dober prevod leta 1911 res dočakamo natisnen.

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876 do l. 1906.

Zbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XXIV. Raznovrstno.

(Konec.)

159. Lastnoročen podpis na vlogah v upravnem postopanju ni zakonito predpisan. (O. 3. januarja 1896 št. 42. Z XX/I št. 9186).

P. T. je vložil pritožbo zoper odlok v razlastitveni stvari. Deželna vlada jo je odklonila »a limine«, ker ni bila lastnoročno podpisana.

Upravno sodišče je ta odlok zaradi nezakonitosti razveljavilo iz naslednjih razlogov:

Ni nobene zakonite določbe, ki bi zahtevala lastnoročen podpis na vlogi v upravnem postopanju ali ki bi oblasti na-
lagala, da mora pristnost podpisa na vlogi preiskavati uradnim
potom.

V bistvu vsakega postopanja je pač, da se oblastvo prepriča, je li vloga od dotične stranke ali vsaj z njeno voljo vložena. Ako o tem oblastvo dvomi, si mora jasnost pridobiti z zaslišanjem stranke, na nikak način pa ni oblastvo upravičeno, samo zaradi dvomov vlogo odkloniti.

160. Obveznost gospodarja v povrnitev oskrbovalnih stroškov za posla, ki je obolel vsled krivde tretje osebe. (O. 27. junija 1902 št. 5882 št. XXVI. št. 1162/A).

Ministrstvo notranjih stvari je instančnim potom odločilo, da je gospodar F. N. dolžan za hlapca D., v javni bolnici oskrbovanega, plačati bolniške stroške 44 K 80 h.

Pritožitelj F. N. ne oporeka, da je bil navedeni hlapec v njegovi službi in da ni bil doma oskrbovan, meni pa, da ni obvezan, bolniške stroške povrniti, ker je hlapec obolel vsled telesne poškodbe, prizadejane mu od B-a. Po §-u 20 poselskega reda (za Češko), meni pritožitelj, je dolžnost gospodarjeva, plačati bolniške stroške, le subsidijarna, ako ni tretje osebe, katera je neposredno dolžna te stroške trpeti. Kjer pa zadeva krivda tretjo osebo, mora ta v zmislu §-a 1293 obč. drž. zak. te stroške plačati.

Upravno sodišče pa je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Poselski red določuje v §-u 20 splošno, da mora gospodar, ako posel zbolí, skrbeti za lečenje in oskrbo njegovo najmanj 4 tedne. Kake omejitve, ako namreč gospodarja ne zadeva nikaka krivda, ne pozna zakon. Še celo, ako je posel bolezen sam zakrivil, ni gospodar prost obveznosti, za posla bolniške stroške plačati; v tem slučaju mu zakon le dovoljuje, da sme gospodar bolniške stroške od mezde odtegniti. Nasproti pa je gospodar obvezan v vsakem slučaju, ako je posel vsled krivde tretje osebe obolel.

Sklicevanje pritožbe na predpise občnega državljanskega zakonika o povrnitvi škode je povsem neumestno, ker sme iz teh določb le oboleli posel svoje pravice izvajati napram tretji osebi; te pravne zahteve posla pa niso v nikakem stiku z dolžnostmi gospodarja, ki izvirajo iz javnega prava.

161. Pokojnina vdove v zmislu §-a 17 zakona z dne 14. maja 1896 št. 76 d. z., če je zakon ločen iz obojestranske krivde (O. 15. oktobra 1902 št. 8682, Z XXVI. št. 1260/A).

Vdova K. G. je zahtevala pokojnino po umrlem možu, ki je bil stalno nameščen pismonoša. Zakon je bil svoječasno sodno ločen iz obojestranske krivde. Trgovsko ministrstvo je zahtevo odklonilo.

Upravno sodišče pa je pritožbi K. G. ugodilo ter odlok trgovskega ministrstva radi nezakonitosti iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Izpodbijani odlok sloni na pravnem nazoru, da v zmislu §-a 17 zakona z dne 14. maja 1896 št. 76 d. z. ne pristojajo ločeni ženi po smrti moževi pokojnina tudi takrat, ako je ločitev zakona vdova sama zakrivila, ali pa, ako jo sploh krivda v tem pogledu zadeva.

Ta pravni nazor pa ne velja. Po starejših penzijskih predpisih je bila vdova od penzije izključena, ako je bila od moža ločena in ni mogla dokazati, da ni kriva ločitve zakona. Novi zakon pa v §-u 17 točka 2 v korist vdov pravi, da izgubi vdova državnega uslužbenca pravico do penzije le takrat, ako se je izrekla ločitev zakona dokazano le iz njene krivde.

Že iz tega besedila je videti, da drugi slučajji, ako se je namreč zvršila ločitev na podlagi krivde pokojnega soproga ali iz obojestranske krivde, ne pridejo v poštev. Za tako razlago govori pa še posebno dvorni dekret z dne 23. avg. 1819 v §-u 12, da je namreč v sodbi, s katero se ločitev zakona izreče, vsakokrat izrecno navesti, je li eden ali drugi, ali sta oba, ali ni nobeden zakonskih kriv izrečene ločitve. Izmed teh štirih slučajev je v §-u 17 zgoraj navedenega zakona, pri katerem se je očitvidno oziralo na ta dvorni dekret, naveden samo slučaj, v katerem zadeva krivda ločeno soprogo.

Iz teh razlogov je bilo izpodbijani odlok razveljaviti.

162. Za volilno pravico velikega posestva v okrajni zastop je merodajen vpis v zemljiško knjigo (Štajersko). (O. 22. oktobra 1903 št. 10.649. Z. XXVII. št. 2058 A).

A. G., posestnici v M., je došel od okrajnega glavarstva v B. dekret, da je vsled vložene reklamacije izbrisana iz imenika velikega posestva za bodoče volitve v okrajni zastop, ker je z izročilno pogodbo z dne 9. februarja 1902 izročila posestvo otrokoma F. in A. G. in ker torej ni več predpogoja za volilno pra-

vico v zmislu §-a 12 zakona z dne 14. junija 1866 št. 19 d. z. (za Štajersko).

V pritožbi na upravno sodišče je pritožiteljica predložila zemljiškoknjižni izpisek, iz katerega je razvideti, da je ona še vedno zemljiškoknjižna lastnica posestva vložka 12 k. o. B, da je sicer glasom pogodbe z dne 9. februarja res izročila posestvo F. in A. G. s pridržkom gospodarstva, da ta izročilna pogodba še ni vknjižena in da je njo še vedno smatrati za lastnico zemljišča, od katerega plačuje 60 gl. direktnega davka.

Upravno sodišče je smatralo to pritožbo za upravičeno ter je izpodbijani odlok iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Na podstavi zakona z dne 14. junija 1866 d. z. št. 19 za okrajne zastope izdani volilni red sloni na zastopstvu interesov. Ena teh skupin je veliko posestvo. Volilna pravica v tej skupini je urejena na podstavi §-a 12 navedenega zakona, po katerem so v tej skupini upravičeni k volitvi avstrijski posestniki, ki plačujejo od svojih, v okraju ležečih posestev zemljiškega in hišnega davka 60 gl.

Tako po besedilu tega zakona, kakor tudi po zgoraj navedenem načelu ni volilna pravica na nikak drug pogoj navezana, nego le na posestvo in predpisano davčno vsoto.

Po §-u 321 obč. drž. zakonika se pa v onih deželah, kjer so deželne deske, mestne ali zemljiške knjige, pravna posest nepremičnih stvari ne more drugače pridobiti, kakor z vknjižbo v javno knjigo.

S pogodbo, s katero je sedanji pravni posestnik, če tudi z izrecnim privoljenjem nemudnega prepisa v zemljiško knjigo, izročil svoje posestvo drugi osebi v last, še ni le-ta dobila pravne posesti zemljišča, ampak samo pravni naslov. S tako pogodbo se pač ustvarjajo osebne pravice in obveznosti med strankami, ki so pogodbo sklenile, ne pa stvarne pravice na zunaj in napram tretjim osebam.

Ker je pa bila pritožiteljica A. G. 5. avgusta 1902, na dan, ko so bili volilni imeniki javno na vpogled razgrnjeni — to je neizpodbijano in iz spisov razvidno — še vedno zemljiškoknjižna lastnica zgoraj navedenega posestva in ji je bil tudi davek predpisan, tedaj ob pravilni razlagi zakona ni nikogar drugega, kakor le pritožiteljico smatrati za upravičeno volilko.

163. Sodelovanje občin pri vročevanju sodnih spisov spada v izročeno področje občin. (O. 2. junija 1905 št. 6193. Z. XXIX. št. 3604.)

Občinski odbor v Kanalu (na Goriškem) je odklonil vsako sodelovanje pri vročevanju sodnih odlokov.

Okrajno glavarstvo in namestništvo v Trstu sta dogovorno z deželnim odborom goriškim ta sklep v zmislu §-a 92 občinskega reda (za Goriško) razveljavila.

Ministrstvo notranjih stvari je priziv občinskega odbora zavrnilo, uvaževaje, da sicer občine niso vobče zavezane, praviloma vročevati spise, a da je sodelovanje pri vročevanju spisov utemeljeno v §-u 213 ces. pat. z dne 3. maja 1853 št. 81 d. z. in v §-u 26 kaz. pravnega reda, oziroma v §-u 88 zakona z dne 1. avgusta 1895 št. 113 in na podlagi tega zakona izdane ministrske naredbe z dne 5. maja 1897 št. 112, glasom kojih so občine dolžne po okoliščinah vročevati kazenske, kakor tudi civilno-pravne spise. Vsled tega pa je dotični občinski sklep, s katerim se je vročevanje sodnih sklepov enkrat za vselej in brezpogojno odklonilo, v protislovju z veljavnimi zakoni.

V pritožbi na upravno sodišče je izvajala občina Kanal, da se more dolžnost, vročevati sodne spise, izreči le na podlagi deželnega zakonodajstva, to se pa v tem slučaju ni zgodilo. Tudi so dotične zakonske določbe merodajne le kot ukazi za sodišča, ne pa kot ukazi za občine, in naročila deželnega odbora, s katerimi se je to breme naložilo občinam, ne morejo nadomestovati deželnega zakona.

Samo s tem ugovorom se je pečalo upravno sodišče ter pritožbo zaradi neutemeljenosti zavrnilo iz nastopnih razlogov.

Res je sicer ureditev občinskih zadev podvržena deželnemu zakonodajstvu, napačno bi pa bilo iz tega izvajati, da bi bile občinam po državnem zakonodajstvu naložene dolžnosti zanje šele takrat obvezne, ako jih tudi deželno zakonodajstvo v svoje zakone sprejme.

Take omejitve državnega zakonodajstva ne pozna avstrijska ustava, seveda izvzemši slučaje, kjer ima državno zakonodajstvo posebno določbo, n. pr. ako je uveljavljenje državnega zakona odvisno od deželnega zakona, ali pa kjer državni zakon določa le splošna načela, izvršitev pa prepušča deželnemu zakonodajstvu.

V daljnji ugovor, da ne more deželni odbor na mestu deželnega zakona zavezavati, se torej ni spuščati.

Ker se pa ne glasi sklep, v katerih slučajih je občina Kanal obvezana, sodne spise vročevati, v katerih pa ne, je bila državna oblast upravičena razveljaviti načelno odklonitev vročevanja spisov, in ni našlo upravno sodišče ničesar proti zakonu v odlokih upravnih oblastev.

Pripomnja: Ta rzsodba je načeloma velike važnosti, ker je s tem občinam naloženo veliko in občutno breme, katero bi sicer morala trpeti državna oblast.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Nadomestna vročba v zmislu §-a 103 c. pr. r. je tudi pri pogojnih plačilnih poveljih izključena. Pri obvezi zastran stroškov ne gre za krivdo, ampak glasom temeljne določbe §-a 41 c. pr. r. samo za to, kdo je stroške povzročil.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 5. julija 1910 E 1792/10 Tomažu J. proti Jakobu D. na podlagi (domnevno) pravomočnega plačilnega povelja od 11. julija 1910 M II 237/10-1 (poštna dostavitev) v izterjanje njegove izvršljive terjatve dovolilo izvršbo z rubežem premičnin, ki se je naposled opravil dne 26. julija 1910, in določilo prodajo s sklepom 28. julija 1910 z. št. 2.

Zavezanec Jakob D. pa je vložil zoper dovolitev rekurz, trdeč, da se plačilno povelje njemu ni nikoli dostavilo; na povratnici je podpisano res njegovo ime, on pa sploh ne zna pisati, ampak bi mogel povratnico samo podkrižati; kdo da je povratnico podpisal, mu ni znano. Skliceval se je na to, da veljajo v zmislu člena XXVIII. točke 2 uvodnega zakona k civilnopravnemu redu za dostavitev pogojnih plačilnih povelj isti predpisi, kakor za dostavitev tožeb v lastne roke (§ 106 c. pr. r.). Predlagal je 1. naj se razveljavi dovolilni sklep in zavrne izvršilni

predlog; 2. naj se po pravomočni rešitvi rekurza ustavi izvršba in razveljavijo vsi izvršbeni čini in do pravomočne rešitve odloži nadaljevanje izvršbe.

C. kr. okrajno sodišče je s sklepom 2. avgusta 1910 dovolilo odložitev izvršbe v zmislu §-a 42⁷ izvrš. reda.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je odredilo poizvedbe z zaslišanjem prič glede načina dostavitve plačilnega povelja in končno izdalo sklep (19. okt. 1910, RIII 214/10-3), da se zavrne izvršilni predlog zaht. upnika, ki ima trpeti, odnosno plačati odmerjene izvršilne stroške.

Razlogi.

V zmislu §-a 526 c. pr. r. izvršene poizvedbe so dognale, da plačilno povelje z dne 12. junija 1910 ni bilo dostavljeno tožencu Jakobu J. samemu v lastne roke (§ 7 zakona z dne 27. aprila 1873 št. 67 d. z. in člen XXVIII. uvodnega zakona k c. pr. r.) in tudi ne njegovemu, za sprejemanje tožb pooblaščenemu zastopniku, nego njegovemu otroku; vrhu tega ni bilo mogoče ugotoviti, če je toženec sploh dobil plačilno povelje v roke in če je bil obveščen o njem.

Za dostavitev pogojnih plačilnih povelj veljajo isti predpisi, kakor za dostavitev tožb (§ 106 c. pr. r.), in je nadomestna vročba v zmislu §-a 103 c. pr. r. izključena. Omenjeno plačilno povelje ni bilo pravoveljavno dostavljeno in ni moglo biti naslov izvršbenemu predlogu, oziroma dovoljenju (§ 1³ izvrš. r.).

Ker torej izvršilni predlog z dne 4. julija 1910 E 1792/10-1 ni imel zakonite podlage, mu ni bilo ugoditi, vsled česar je rekurz utemeljen.

Izrek o rekurznih stroških se opira na § 78 izvr. r. in §§ 41, 50 c. pr. r. —

Proti temu sklepu je vložil zahtev. upnik revizijski rekurz in sicer zaradi naložitve rekurznih stroškov, izvajajoč, da ga tu ne zadeva nobena krivda, marveč zadeva le zavezanca, ki dovoljuje sprejemanje sodnih odlokov svojim otrokom, in da za nepravilno dostavitev ni on odgovoren. Ta slučaj je sličen onemu §-ov 154 ali 51 c. pr. r.

C. kr. vrhovno sodišče z odločbo 10. novembra 1910 RVI 354/10-2 revizijskemu rekurzu ni ugodilo.

Razlogi.

Pri vprašanju obveznosti, plačati stroške, nikakor ne gre, kakor misli zaht. upnik, za krivdo, marveč glasom načelne odredbe §-a 41 c. pr. r. samo za to, kdo je stroške povzročil.

Povzročitelj je teh stroškov nedvomno zaht. upnik, ker je opiral izvršbeni predlog na zatrjevanje izvršbenega naslova, ki po neizpodbijanem izreku rekurznega sodišča nima nikake veljave. Odločba rekurznega sodišča glede stroškov je torej na podlagi zakonskih določil, navedenih v izpodbijanem sklepu, opravičena.

(Izvršba se je potem na prvi stopinji ustavila v zmislu točke 5 in odstavka 9 §-a 30 izvrš. r.) *Dr. Fr. M.*

b) Registersko sodišče je tudi ob obstoju revizijskega zakona z dne 10. junija 1903 št. 133 drž. zak. upravičeno pri vpisih v združni register pretresati vprašanje o materijalnopravni zakonitosti sklepov, ki naj so podlaga zahtevanih vpisov.

Deželno trgovsko sodišče v C. je odklonilo predlog posojilnice, reg. zadruga z neom. zav., da naj se vpišejo člani načelstva, ki so bili na občnem zboru izvoljeni, v združni register, ker se je dognalo, da občni zbor ni bil sklican po predpisih štatuta, nadalje ker se tudi navedbam zapisnika glede sklepnost občnega zbora ni dala povsem vera.

Ta sklep je bil tako od višjega dež. sodišča v C., kakor tudi od vrhovnega sodišča potrjen. Le-to je izreklo glede načelnega vprašanja, ali se sme registersko sodišče ob registraciji novo voljenih udov načelstva ali kakih drugih dejstev baviti z materijalnim vprašanjem pravilnosti prijave, odnosno z materijalno zakonitostjo sklepov, ki naj so podlaga zahtevanih vpisov, ali je zgolj vezano na formalno vsebino dotičnih zapisnikov, v razlogih svoje odločbe od 27. aprila 1910, o. št. R VI 142/10 tako-le:

— — — — Zakon z dne 10. junija 1903 št. 133 drž. zak. glede revizije zadrug ne da sklepati, da naj bi se presodba registerskih sodišč glede materijalnih predpogojev vpisa utesnila.

V §-u 3 minist. odredbe z dne 19. majnika 1873 št. 41 drž. zak. trgovskim sodiščem naložena dolžnost nadzorovanja,

ali se izpolnjujejo predpisi glede prijav, je splošna. Sodišča zadeva ta dolžnost uradoma, torej brez ozira na to, ali dobe naznanilo od strani revizorjev ali od druge strani, da sklep nasprotuje bodisi štatutu, bodisi zakonu. § 9 revizijskega zakona sicer zaukazuje revizorju, da mora, kadar opazi kako nepravilnost, bodisi glede statutarnih, bodisi glede zakonitih določeb, in ako se zadruga ne izkaže z odpravo te nepravilnosti, to naznaniti v §-u 2 t. z. določenim oblastvom, torej pri zadrugah sodiščem. Že iz tega pa izhajajo, da naj sicer revizor odpravo nedostatkov v poslovanju sam ukrene ali povzroči, da pa ni upravičen, odstraniti tistih posledic, ki so se vsled kršitve predpisov pojavile, da je torej glede že storjenih sklepov zadruga, ki niso po štatutu niti po zakonu, odpomoč možna le potom sodišča. Ako pa je temu tako, onda gre tudi sodiščem pravica, da smejo materialna vprašanja pretresati, da torej niso vezana na formalno vsebino zadevnih zapisnikov. Bilo je torej popolnoma pravilno, da je registersko sodišče vsled napravljene ovadbe o dejanskih okoliščinah pozvedovalo.

Dr. M. D.

c) More li finančna prokuratura za dedujočo cerkev zahtevati iz zapuščinskega premoženja predujem za stroške?

Dne 26. maja 1910 zamrli župnik *A.* je postavil za glavno dedinjo župno cerkev v *B.* ter določil za oporočnega izvršitelja župnika soseda *C.* Dne 28. junija 1910 je predlagala finančna prokuratura v *L.*, da naj se jej dovoli kakor zakoniti zastopnici dedujoče cerkve v *B.* predujem za stroške v znesku 50 K.

Okrajno sodišče v *R.* je ta predlog dne 2. julija 1910 zavrnilo, češ, oporočni izvrševatelj, ki je bil zaslišan o predlogu, ima dovolj gotovine v rokah, finančni prokuraturi pa doslej itak niso narasli stroški preko zneska 1 K.

Baš dne 2. julija 1910 dospela je k okrajnemu sodišču *K.* vloga, podpisana od župnega administratorja v *B.* in dveh ključarjev župne cerkve v *B.*, s katero se le-ta priglašajo za pogojno dedinjo po zamrlem *A.* Na koncu te vloge je zapisano: »Zastopstvo župne cerkve v *B.* tekom zapuščinske razprave pristojno k. kr. finančni prokuraturi v *L.*«

Deželno sodišče v L. rekurzu zoper gori navedeni sklep ni ugodilo: Finančna prokuratura niti ne sme zahtevati od oporočnega izvrševatelja denarja za plačila, ki zadenejo glavnega dediča, niti sploh ni gospodarska zastopnica župne cerkve. Njene dolžnosti kakor pravna zastopnica pa so edino le-ta, da cerkvi pomaga ob dedni oglasitvi in da stori vse, kar treba, da se njej pripali delež ugotovi, izterja in zavaruje. Njen predlog pa se ne tiče navedenih dolžnosti finančne prokurate, torej je neutemeljen.

Vrhovno sodišče pa je z odločbo od 19. septembra 1910, o. št. R VI 307/10-1 izvenrednemu revizijskemu rekurzu ugodilo in odredilo, da se finančni prokuraturi kakor zastopnici župne cerkve v B. zaprošeni predjem izroči.

Razlogi.

Rekurzno sodišče brez dvoma trdi pravo, da je predmetna prošnja c. kr. finančne prokurate kakor zastopnice cerkve v B. za izročitev predujema 50 K iz zapuščinskega premoženja zadeva, ki se tiče uprave zapuščine v zmislu §-a 145 ces. pat. od 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak., in da pravica zastopstva finančne prokurate sama ob sebi še ni legitimacija za to prošnjo.

To izhaja iz ukaza min. za uk in bogočastje od 5. decembra 1903 št. 231555 (just. minist. naredbenik, kos II iz 1904), ki daje navodila finančnim prokuratam glede pravice zastopstva v zapuščinskih stvareh. Ukaz razločuje med slučajem, ko nastopa c. kr. finančna prokuratura vsled zaprosbe, in med slučajem, ko nastopa samostojno, nenaprošena. Predmet samostojnega nastopa so ukrepi, mereči na izterjanje in zavarovanje zapuščine. Ni dvoma, da le-ta predlog ne spada v vrsto takih ukrepov. Do tu ni razlogom rekurznega sodišča ničesar očitati. Ali navzlic temu je bila zavrnitev predloga finančne prokurate proti zakonu.

Rekurzno sodišče se ni oziralo na odločilen moment, da je župna cerkev v B. v dedni oglasitvi izjavila, da pristojna zastopstvo župne cerkve tekom zapuščinske razprave c. kr. finančni prokuraturi v L. Ker pa je c. kr. finančna prokuratura glasom gori citiranega ukaza min. za uk in bogočastje poklicana zastopnica cerkvâ in nadarbin tudi izven slučajev svojega samostojnega nastopanja, ako jo za to zastopstvo cerkev zaprosi, in ker daje izjava cerkve v B. finančni prokuraturi splošni mandat za za-

stopstvo brez razlike, torej tudi glede tistih zadev, v katerih finančna prokuratura samostojno nastopati ne sme, onda je pravica finančne prokurate, da zastopa cerkev v *B.* zastran izročitve predujma, v tem od cerkve danem ji posebnem mandatu utemeljena.

Spodnjeinstančni odločbi sta potemtakem proti zakonu; torej je bilo izvenrednemu revizijskemu rekurzu ugoditi.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Kedaj opravlja zaprisežen cestar svojo službo (§ 81 k. z.)?

C. kr. okrožno sodišče v R. je dne 31. jul. 1909 razsodilo: Župnik A. L. je kriv hudodelstva javnega nasilja v zmyslu §-a 81 k. z., ker se je dne 13. aprila 1909 v L. službo opravljačemu cestarju *B* in njegovemu pomočniku *C* v namenu, izkopanje cestnega jarka ovreti, silovito in z nevarnim pretenjem s tem nasproti postavil, da je *B*-a prijel za ramo in potegnil za njegove grablje, ter *B*-u in *C*-u grozil, da bo šel po revolver in streljal — ter se obsoja z uporabo §-a 54 po §-u 82 k. z. na štirinajst dni ječe in v zmyslu §-a 389 k. pr. r. v povračilo kaz. stroškov.

Razlogi.

Po izpovedbi cestarja *B* in načelnika cestnega odbora *D* ter *C*-a je dokazano, da je *B* zaprisežen cestar, podrejen načelniku cestnega odbora in *C* ravno tako od cestnega odbora nameščen, toda nezaprisežen pomočnik prvega.

Dne 13. aprila 1909 je prišel *B* s svojim pomočnikom *C* v bližino župnišča v L., da bi izkopal poleg okrajne ceste, ki vodi s Č. proti Martinjivasi, jarek, da ne bi tekla gnojnica po cesti. Kmalu prihiti obtoženec, ki je že preje iz okna župnišča proti cestarjema vpil, da ne pusti tam kopati, do njiju in rekoč: »tukaj ne boš kopal« prime z eno roko cestarja *B* za ramo in ga močno strese, z drugo pa prime cestarjevo grebljo. *B* s sunkom potegne grebljo in jo iztrga iz obtoženčeve roke. Obtoženec opetovano zahteva, da cestarja opustita kopanje jarka in slednjič z grožnjo: »Če ne nehata, grem po revolver in vas bom ustrelil«, odide proti župnišču. Cestarja sta vsled tega sil-

nega obtoženčevega nastopa v kopanju sicer prenehala, a sta še nekoliko časa na mestu ostala in na prigovarjanje župana *E*, ki je zaslišavši prepir prišel na lice mesta, slednjič odšla. Ta stvarni položaj je dokazan in temelji na zapriseženih izpovedbah svedokov *B*, *C*, *F*, deloma *E*, nadalje na prečitani izpovedbi *G* in deloma na izpovedbi *H*.

Tudi obtoženec prizna ta dejanski stan s spremembo, da je cestarja prijel samo za roko in ga opozoril, da tukaj ne sme kopati, ker je tukaj nadarbinski svet. Ni pa res, da bi ga bil prijel tudi za ramo in ga stresel, ni res, da bi prijel za ročaj greblje, in ni res, da je grozil, da bode streljal. Rekel da je samo, ko je cestar vzel pozituro, kakor bi ga hotel z grebljo udariti: »Če ne bo drugače, grem pa po revolver.« Če je pa to res, kar trdijo *B*, *C*, *F* in *G*, je pa to storil v taki razburjenosti, da se tega ne spominja.

Tudi *H*, ki je sprva z absolutno gotovostjo zanikala vse iste okolščine, je pozneje priznala vsaj molče možnost, da se je prizor tako vršil, kakor ga slikajo zgoraj omenjeni svedoki, ker je rekla, da ona ni videla, da bi obtoženec prijel cestarja za ramo in ga stresel in da ni slišala, da je grozil, da bode streljal; to je pa mogoče pri stari ženi, katera je bila tudi precej razburjena, da je to pregledala, odnosno preslišala. Jasno je, da tak zagovor in taka izpovedba zadnje svedokinje, ki je, le mimogrede omenjeno, obtoženčeva mati, ne moreta omajati zgoraj ugotovljenega dejanskega stanu, ki temelji na izpovedbah štirih nepristranskih prič.

Obtoženec se zagovarja, da ni vedel, da je cestar uradna oseba v zmislu §-a 68 k. z., da ni vedel, da je *B* zaprisežen cestar, in da slednjič jarek, kjer sta cestarja kopala, ne spada k cestnemu ozemlju, marveč k nadarbinskemu svetu in da tedaj cestarja tukaj nista mogla svoje službe opravljati; prizna pa, da je vedel, da je *B* cestar. Prvi teh treh obtoženčevih zagovorov z ozirom na § 3 k. z. ne more priti v poštev.

Tudi drugi obtoženčev zagovor, da ni vedel, da je *B* zaprisežen, ne more držati. Kajti obtoženec je vedel, da je *B* cestar in tedaj tudi, da je formalno upravičen do vsega, kar spada v delokrog cestarja. Sploh je pa zaprisega, ako je prerogativa §-a 68 k. z. po njej pogojena, le objektivni predpogoj hudodelstvu

v zmislu §-a 81 k. z., ki ga mora sodnik pač ugotoviti; ni pa potreba, da je tudi storilcu znan. Kar se pa tretjega obtoženčevega zagovora tiče, da je jarek na nadarbinskem svetu in da kopanje ali snaženje jarka ne spada v delokrog cestarjev, bodi povedano, da je po priznanju obtoženca samega in izpovedbah svedokov in po mnenju zemljemerca o priloženi mapi dokazano, da jarek vodi od ceste in se je dotika, in da cestni odbor pusti gnojnico radi tega odcejati po tem jarku, da se ona ne pretaka po sporedno s cesto ležečem jarku in da ne širi smrada, ter po izpovedbah prič *B*, *C*, *D* in *F*, da obstoji jarek že precej let in da ga je vedno oskrboval cestni odbor, ki ga je po svojih cestarjih snažil in izkopaval, da se je po njem odtekala gnojnica s ceste. Tudi župan *E* potrjuje, da obstoji jarek že dalj časa. Ali je jarek last cestnega ozemlja ali nadarbinskega sveta, je pa za naš slučaj popolnoma brez pomena. Kajti faktično so cestni organi oskrbovali jarek in na korist ceste. Ali je bilo to oskrbovanje s stališča lastninske pravice upravičeno ali ne, ni treba dokazovati in to tem manj, ker jarek ni tako daleč od ceste oddaljen, da bi bilo že naprej evidentno, da cestni organi niso upravičeni tam izpolnjevati svoje službe.

Hudodelstva v zmislu §-a 81 k. z. se stori krivega tudi tist, ki se s silovitim lotenjem ali nevarnim pretenjem neupravičenemu uradovanju protivi v namenu, izpolnitev službe organa — da je ta le formalno k temu upravičen — preprečiti, in to tembolj v našem slučaju, ker objektivno sploh do danes ni dokazano, h kateremu svetu da pripada jarek. Obtoženec namreč sam prizna, da radi ozemlja, kjer leži jarek, teče med njim in cestnim odborom civilna pravda, ki do danes še ni končana.

Ker obtoženca njegovi zagovori ne morejo razbremeniti in ker je obtoženec ravnal, kakor je sam povedal, v namenu, kopanje jarka — torej službeno izpolnjenje cestnih organov — preprečiti, je krivdorek v zmislu §-a 81 k. z. upravičen, ker je obtoženec v dosego tega namena uporabil tudi silo in nevarno pretenje.

Proti tej sodbi sta podala državni pravdnik vzklic radi preizkve kazni, obtoženec pa pritožbo radi ničnosti.

Vrhovno sodišče je z rešilom 15. decembra 1909 v nejavni seji zavrnilo več ničnostnih razlogov ter je po §-u 286 k. pr. r. odredilo narok na 4. marca t. l. v javno razpravo o obtoženčevi ničnosti, sloneči na trditvi, da je bil obtoženec v upravičenem silobranu.

Do te razprave pa ni prišlo.

Obtoženec je 21. decembra 1909 neposredno pri vrhovnem sodišču vložil k ničnostni pritožbi pojasnilo, v katerem trdi, da cestar ni ravnal po oblastvenem ukazu in ne opravljajoč svojo službo, temuč iz zlobnosti in v korist nadučitelju *P*. To pojasnilo opira na pridejani zapisnik deželnega odbora kranjskega o krajevnem ogledu z dne 10. decembra 1909, po katerem načelnik cestnega odbora *D* pravi, da se je jarek napravil na željo nekega nadučitelja, da pa je nadučitelj *P* tudi željo izrekel, naj jarek ostane, on da ni glede tega jarka nikdar kaj odredil, nego so cestarji delali po svojem izprevidu, — ter na rešitev istega dež. odbora od 17. dec. 1909 okrajnocestnemu odboru z ukazom, da zasuje prekop, ki ga je napravil cestar, kolikor prekop ne spada k cestišču, v kateri rešitvi se tudi omenja, da je povsem verjetno, da je cestar izkopal jarek iz nagajivosti.

Vrhovno sodišče je vsled te vloge dalo zaslišati načelnika cestnega odbora *D* in cestarja *B*. Načelnik je kakor prej potrdil, da cestarju *B* ni radi tega jarka dal posebnega ukaza, ampak mu je dajal nalog za vse jarke, da naj se iztrebijo in obnove, kadar treba, pa ob enem izjavil, da on ob krajevnem ogledu nikakor ni rekel, da se je jarek napravil na željo nekega nadučitelja, da pa je nadučitelj *P* tudi željo izrekel, naj jarek ostane, temuč da je zapisnik v tem zmislu sestavil le poslovanje vodeči deželni odbornik, ter da on ni pazil na zapisovanje. Cestar *B* je izjavil kakor načelnik *D*. Spisom so se tudi zopet priklopili spisi okrajnega sodišča v T. radi motenja posesti s končnim sklepom od 17. septembra 1909, s katerim se je zavrnil tožbeni zahtevek obtoženca proti načelniku cestnega odbora *D*, naj se odloči, da je bil tožnik s prekopanjem omenjenega ozemlja za napravo jarka moten v zadnji dejanski posesti tega ozemlja in s sklepom okrajnega sodišča v R. od 23. aprila 1910, s katerim se je zavrnil obtoženčev rekurz proti navedenemu končnemu sklepu. Oba sklepa sta se opirala na okolnost, da so cestarji isto ozemlje

prekopavali prejšnja leta tako kakor v sedanjem slučaju. — Pri tem spisu je bil tudi spis okr. glav. v R. z ukazom od 18. okt. 1908, ki se navaja kasneje v razsodilu najvišjega sodišča.

Kazenskemu spisu je bil priložen tudi spis okraj. sodišča v T. Cl 71/9 s tožbo župnijske nadarbine *L.* proti ondotni šolski občini na pripoznanje, da je isto sporno ozemlje tožničina last. V tem postopku so se dopustili dokazi obeh strank o priposestovanju tega ozemlja, a tožnica je svojo tožbo umaknila ter se je na zahtevanje toženke vršil le krajevni ogled z zvedencem, ki je izrekel, da spada sporni prostor k nekdanji zemljiški parceli, ki je sedaj zedinjena s stavbeno parcelo, na kateri stoji šolsko poslopje. Župnik je tedaj (18. aprila 1910) pripoznal, da je ves sporni prostor last šolske občine in da je tisti del omenjene parcele tožničina last, ki je že obdelan v vrt župnišča ter se je zavezal povrniti toženki vse pravdne troške.

Vrhovno sodišče je na to v nejavni seji s sodbo od 26. julija 1910 opr. št. Kr VI 174 10/10 ugodilo ničnostni pritožbi, v zmislu §-a 362 k. pr. r. razveljavilo prvosodno sodbo in obtoženca prostilo obtožbe.

Razlogi.

Po podatkih civilnega spora Cl 71/9 okrajnega sodišča v T. je bila last do ozemlja, ležečega med šolskim poslopjem in okrajno cesto v Z., vsaj sporna.

Sodne ugotovitve v postopanju zaradi motenja v posesti Cl 29/9 istega sodišča kažejo, da je župnišče, ki je obtoženec zastoopa, imelo zadnji čas to ozemlje v posesti, da je pa okrajni cestni odbor čistil in rabil odvodni jarek, ki vodi preko tega ozemlja. Poizvedbe, izvedene po ljubljanskem deželnem odboru so podale, da se je tu odvodni jarek izkopal brez oblastvene odredbe in da ga je cestar *B* čistil vled samolastnega poziva nekega nadučitelja.

Ukaz okr. glav. R. z dne 18. oktobra 1908 ni odločilen v ti stvari, ker se v njem načelniku okrajnega cestnega odbora veleva, da v dogovoru z dotičnimi zemljiškimi posestniki napravi nov podzemeljski kanal, kakršen dogovor pa se niti poskusil ni.

Kranjski deželni odbor je tedaj s svojim sklepom od 11. decembra 1909 odredil, da se mora stari cestni jarek iztrebiti, novi, izkopan po cestarju, pa zasuti ter da se mora odrediti vse, kar treba za odtok na cesti zastajajoče gnojnice; tudi je omenil, da cestarji ne smejo brez načelnikove vednosti na zasebnem zemljišču izkopavati cestnih jarkov.

Načelnik cestnega odbora *D* je trdil v kazenskem postopku v nasprotju z izpovedjo cestarja *B*, da ni naročil, naj se dotični odvodni jarek izkoplje. Ob krajevnem ogledu deželnega odbora je še pristavil, da so cestarji pri tem odvodnem jarku ravnali po lastni previdnosti. Deželni odbor pa izjavlja v svojem zgoraj omenjenem sklepu, da je verjetno, da je cestar iz nagajivosti izkopal cestni jarek, da bi cestno blato in gnojnica ne prihajala na župnikov travnik. Ob takem stvarnem položaju pa je vsaj dvomljivo, je li ravnanje cestarja *B* in njegovega pomočnika *C* dne 13. aprila 1909 imeti za opravljanje službe ali oblastvenega povelja, kakor ga ščiti zakon, ali pa za samovoljnost iz hudobne nakane. Tehtni pomisleki so torej o tem, je li obtoženi župnik ravnal v namenu, da bi preprečil oblastveno službovanje, ali pa le v namenu, da bi se branil proti samovoljnemu dejanju. Moralo se je torej razsoditi, kakor zgoraj navedeno, ker se ti pomisleki nikakor niso odpravili s poizvedbami, ki jih je kasacijsko sodišče odredilo s sklepom od 4. marca t. l., pač pa so se le povečali, in ker ni pričakovati boljšega pojasnila z morebitnimi nadaljnimi poizvedbami.

Izpred upravnega sodišča.

Obrtna pravica vdove in nedoletnih potomcev obrtnikovih, ki imajo pravico do dedščine v zmislu §-a 56, odstavek 4 obrtnega reda.

(Odločba upravnega sodišča z dne 3. junija 1910, št. 3776.)

Osebni obrt je strogoosebna pravica, vezana na življensko dobo imetnikovo.

§ 56 novele k obrtnemu redu z dne 5. februarja 1907, št. 26 drž. zak., določa v tem oziru v 4. odstavku: »Vendar se sme po smrti obrtnikovi koncesijoniran ali rokodelski obrt ali tak trgo-

vinski obrt, pri katerem je treba izkazati usposobljenost (§ 13 a, oziroma § 38, odstavek 3 in 4) nadaljevati proti enostavni zglasitvi pri obrtnem oblastvu na račun vdove ali nedoletnih potomcev, ki imajo pravico do dedščine, ako vdova ni bila vsled lastne krivde ločena, dokler ostane vdova, oziroma do polnoletnosti potomcev in sicer na podlagi koncesijskega odloka ali obrtnega lista, ki se glasi na ime umrlega obrtnika.«

Iz bistva pravice do obrata osebnega obrta in iz ravnokar navedenega besedila merodajnega zakona izhaja, da ondi določena pridobitev pravice vdove, oziroma nedoletnih potomcev ni odvisna od dednega nasledstva teh oseb v pravice zamrlega obrtnika.

Nasprotno: akopram je na pr. vdova po §-u 757 o. d. z. omejena le na četrtno tvarine ali celo le na užitek, ji utegne cela obrtna pravica pristojati, in akopram nima po §-u 706 o. d. z. nobene pravice do nujnega dela, pridobi si, ako ni otrok, obrtno pravico tudi zoper soprogo vo voljo.

Tudi pristavek »ki imajo pravico do dedščine« pri besedah »nedoletni potomci« ne znači, da bi mogel prednik (ascendent) potomce, razen v prid vdovi (§ 56, -odst. 5), od pridobitve obrtne pravice izključiti ali na nujni del omejiti (§ 765 o. d. z.), ampak znači le, da zamorejo samo oni potomci pridobiti obrtno pravico, ki bi bili kakor zakonski dediči pozvani, ne pa tudi taki, ki so vsled še živečega rodbinskega člana, ki jih veže z umrlim prednikom v sorodstvu, od dednega nasledstva izključeni (§ 732, zadnji odst. o. d. z.).

Ni torej moči smatrati §-a 56 obrtnega reda za predpis o obrtnikovi zapuščini, ki bi modificiral predpise občnega državlj. zakonika o dednem pravu, saj tudi v §-u 56 obrtnega reda omenjeni »prehod obrtov« ni predmet inventuri, niti prisegi nadomestujoči napovedi imovine, ni predmet prisojilu niti imovinski prenosnini za slučaj smrti. Iz tega pa izhaja zopet, da pridobitev obrtne pravice v zmislu §-a 56 o. r. ni izvajati od zamrlega obrtnika, ampak da jo je smatrati za popolnoma izvirno pridobitev pravice vdove, oziroma nedoletnih potomcev, ki se opira edinole na dejstvo, da je bil zamrl obrtnik v trenutku smrti v posesti obrtnih pravic in da je zapustil vdovo ali nedoletne, do dedščine upravičene po-

tomce. Iz tega učina in sicer edinole iz tega učina izvaja zakon postanek obrtne pravice vdove, oziroma nedoletnih potomcev, ki je le po načinu in obsegu ista s pravico zamrlega obrtnika, ki pa ni ona, ki je z zamrlim ugasla, ampak nova, namesto nje nastala pravica.

Zoper to naziranje tudi ni moči navesti besedila zakona: »vendar se sme . . . koncesijoniran obrt . . . nadaljevati proti enostavni zglastvi pri obrtnem oblastvu na podlagi koncesijskega odloka, ki se glasi na ime umrlega obrtnika,« — ker se v §-u 56, odst. 1 in 3 rabi popolnoma isti izraz za slučaj, kjer se zahteva izrecno pridobitev nove koncesije in ker je z ozirom na bistvo osebne obrtne pravice, ki z obrtnikovo smrtjo ugasne, besede »na podlagi koncesijskega odloka, ki se glasi na ime umrlega obrtnika,« le tako tolmačiti, da je v pravicah, ki so bile s tem koncesijskim odlokom svojedobno zamrlemu obrtniku podeljene, izražen le način in obseg onih obrtnih pravic, ki pristojajo sedaj po zakonu vdovi, oziroma nedoletnim do dedščine upravičenim potomcem, ne da bi za pridobitev te obrtne pravice bilo treba izdajati še posebnega odloka.

Dr. A.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1910.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) V odborovi seji dne 27. pr. m. je poročal predsednik o društvenih stvareh, ki so se vršile izza zadnje seje. Tako so se pri predsedstvih višjih deželnih sodišč v Gradcu, Trstu in Zadru vložile primerne prošnje, da se pospeši razpečavanje društvene zbirke zakonov, in omenjena oblastva so to tudi ukrenila. Enake prošnje so šle posebno glede VI. zvezka na ravnateljstva finančnih direktij v Ljubljani, v Gradcu, v Trstu in Zadru. Zastran stare knjižnice »Juridične družbe« v Ljubljani se je vršilo dopisovanje s c. kr. finančno prokuraturo, ki to knjižnico hrani. Sklene se, da se za sedaj »Pravnik« ne poteguje zanjo, ker nima za hrambo dovolj prostora. Na dopis »Slovenske Matice«, naj bi društveni odbor sodeloval pri načrtu »Jugoslovanske enciklopedije« za oddelek »pravo«, se sklene odgovoriti, da pristojna takšno delo posebnemu odseku, ki naj se sestavi iz poklicanih veščakov, kateri se obenem nasvetujejo. Konečno se je na povabilo iste »Matice« sklenilo, da bodi društvo »Pravnik« zastopano po svojem predsedniku pri »Vrazovi akade-

miji« dne 11. decembra t. l. in konferenci zastopnikov jugoslovanskih kulturnih društev.

— (Konferenca jugoslovanskih kulturnih društev) se je vršila dne 10. t. m. povodom Vrazove akademije v Ljubljani. Zastopal je pri njej društvo »Pravnik« njen predsednik g. dr. Majaron, ki je tudi podal obširen referat o postanku, o ustroju in dosedanjem delovanju društva. Osobito je poročal o dosedanjih ozirih društva in njegovega glasila na pravniške potrebe Hrvatov v Istri in Dalmaciji, ter o stikih s pravniškim glasilom Hrvatov. Tudi je poudarjal, da bi »Slov. Pravnika« bil rad revija, iz katere bi bilo posneti vsaj pregledoma pravni razvoj v jugoslovanskih deželah, da pa je treba v to sotrudnikov iz istih dežel. Konferenca je to vseskozi odobraval in tozadevni njeni člani so obljubili, delovati na to izpopolnitev, zlasti g. prof. Kučera, predsednik »Matice Hrvatske«, ki je zastopal pravniško društvo v Zagrebu. Konferenca se je med drugim izjavila tudi za reciprociteto izpitov na zagrebškem vseučilišču in za skorajšnje ustanovitev pravne fakultete v Ljubljani.

-- (Osebnosti.) Imenovani so: deželnosodni svetnik J. Stepischnegg v Celovcu za viš. dež. sod. svetnika istotam; za deželnosodna svetnika okrajni sodnik dr. O. Papež v Ljubljani in okr. sodnik dr. J. Kotnik v Celju na svojih službenih mestih; za okr. sodnika sodnik dr. Fr. Krančič v Celju na svojem službenem mestu. — Premeščeni so: dež. sod. svetnik G. Visconti v Beljaku k dež. sodišču v Celovcu, dež. sod. svetnik A. Gallinger iz Velikovca v Celje, okr. sodnik dr. A. Doležal iz Konjic v Ptuj. — Odvetniško pisarno je otvoril v Gorici dr. D. Puc. — Umrl je dne 22. novembra v Celovcu dež. sod. svetnik Fr. Kuess.

— (Vladne predloge.) Vlada je zadnji čas predložila poslanski zbornici državnega zbora načrte zakonov: o disciplinarnem postopanju glede na sodniške uradnike in njih neprostovoljno premeščanje na drugo službeno mesto, — o premembi postopanja v civ. pravnih stvareh (zakon o razbremenitvi sodišč), — o porabi opravičnih prebitkov skupnih sirotinskih blagajen.

— (Zaslišavanje prič v Ameriki — po konzulatih?) Neko sodišče se je obrnilo za zaslišbo prič na c. in kr. konzulat v nekem mestu v Združenih državah. Justično ministrstvo je z odredbo z dne 23. novembra 1910 Rh 505 rekvizijske spise brez rešitve vrnilo in pristavilo, da se morajo sodišča glede takih rekvizicij držati predpisov, navedenih v just. nariadeniku iz leta 1894 str. 178, kajti zaslišavanje in zapriseganje prič ne spada v delokrog c. in kr. konzulatov. Zaslišanje mogel bi konzulat le tedaj izvesti, ako bi se sodišče hotelo zadovoljiti s kakim pojasnilom samo informativnega značaja.

Dr. M. D.

»Slovenski Pravnika« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Najbolj varno naložen denar
je v slovenski

MESTNI HRANILNICI LJUBLJANSKI

Stanje hranilnih vlog nad 37 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ ter pripisuje nevdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje **takoj**.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem **ne** zaračuni
Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% , obresti in proti amortizovanju posojila po najmanj $\frac{1}{4}\%$ na leto. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov vpeljala je ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači
v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici šte. 2.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1·20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909 à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovensk Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zvezek).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.